

At forstå og understøtte fællesskabers tilblivelse - meningskabelse, materialitet og begær

*Af Lonni Hall, Tine Murphy og Eva Pallesen *)*

Resume

Artiklen bidrager til skandinavisk litteratur om fællesskabelse med et empirisk studie af fællesskabelse som proces. Studiet udfoldes ved hjælp af to procesteoretiske begrebstråde sensemaking-organisering-enactment og begær-begivenhed-materialitet inspireret af henholdsvis Weick og Deleuze. Analysen peger på, at fællesskabelse kan gribes som et fænomen drevet af intensivering af gensidigt enactment og materielle og narrative tråde til verden udenfor og tidligere fællesskaber. På baggrund af denne indsigt formulerer artiklen opmærksomheder, som er vigtige for, hvordan man kan understøtte fællesskabelse i praksis. Disse omfatter aktivitet, rum, stemninger, værtsskab og fælles fortællinger.

*) Lonni Hall er lektor, ph.d.; Tine Murphy er lektor, ph.d.; og Eva Pallesen er docent, ph.d. Alle er ansat ved Professionshøjskolen Absalon.

A. Indledning og formål med artiklen

Fællesskaber ses i stigende grad som løsningen på en række af velfærdssamfundets udfordringer. Men hvordan bliver fællesskaber til, og kan den proces aktivt understøttes? Denne artikel undersøger fællesskabelsen i en lokal netværksgruppe, hvor borgere med forskellig baggrund mødes ugentligt om at strikke og filte sammen. Gruppen samles i regi af en socialøkonomisk virksomhed, hvis ambition er at skabe en fællesskabsplatform for borgere, kommunale enheder og erhvervsaktører.

På baggrund af observationsmateriale og interviews fra netværksgruppen analyserer vi fællesskabelse som de mønstre af handling og mening, der produceres og reproduceres i kollektive og retningsættende bevægelser og intensiteter. Vores udgangspunkt er her, at fællesskab er et fænomen, der radikalt overskrider etablerede dikotomier såsom kognitiv-kropslig, menneskematerialitet, individuel-kollektiv. Det er kendetegnende for fællesskab, at det er svært at gribe fra ene side af disse begrebspar alene. Vores udgangspunkt er, at når vi skal forstå, hvordan fællesskab bliver til, og aktivt understøttes, har dette en betydning.

I artiklen aktiverer vi derfor to begrebs-tråde i læsningen af det empiriske materiale - nemlig: sensemaking-organisering-enactment og begær-begivenhed-materialitet. Mens den første tråd er funderet i Karl Weicks sensemaking-teori (Weick, 1969/79, 1995, 2001; Weick et al, 2005; Murphy, 2015; Sandberg & Tsoukas; 2015 og 2020), hviler den anden på et udgangspunkt i Gilles Deleuzes tænkning, der i stigende grad er taget op i organisationslitteraturen de senere år (Linstead og Thanem, 2007, Kristensen, Lopdrup-Hjorth og Sørensen, 2014 m fl.). Der er mange forskelle mellem de to tankesæt, som det ikke er artiklens ærinde at udfolde. De har imidlertid begge en fundering i procestænkning, dvs. at de tager udgangspunkt i en forståelse af verden som noget, der altid er under konstant tilblivelse, snarere end som summen af stabile enheder.

Sammen hjælper de os med at rette blikket mod fællesskabelse som en proces, der både implicerer meningsskabelse og begær, organisering og begivenhed, handlen og materialitet. Vores udgangspunkt - og håb - er her, at en sådan udvidet forståelse kan generere indsigter, der kan kvalificere arbejdet med aktivt at understøtte fællesskabelse i forskellige kontekster. Artiklen slutter derfor med at diskutere de implikationer af analysen, der har særlig relevans for arbejdet med aktivt at understøtte fællesskaber i praksis, herunder betydningen af aktiviteten, rummet, værtsskabet og fælles fortællinger.

1. Fællesskab i en skandinavisk kontekst

Også i den skandinaviske samfundsdebat bliver etableringen af fællesskaber som sagt set som løsningen på en række af velfærdssamfundets udfordringer. Allerede Brundtland rapporten fra 1987 nævnte fællesskaber som middel til bæredygtighed. Dette er blevet fulgt op af dansk nyere forskning

i fællesskab som et led i bæredygtig udvikling af lokalområder (Hovalt, 2020 om COMPASS projektet), ligesom fællesskabsbegrebet har været behandlet i litteraturen om samskabelse (Sørensen og Torfing, 2018).

Fællesskab er således på ingen måder et uopdyrket begreb i en skandinavisk forskningskontekst, hvor det ikke helt lader sig dække af det engelske 'community', men mere ligger i tråd med det, den tyske sociolog Ferdinand Tönnies (1957) kaldte *gemeinschaft* (de lokale og formålsfrie sociale bånd, såsom venskaber, slægtskaber, naboskaber) snarere end med det, han kaldte *gesellschaft* (den formålsrettede sammenslutning af borgere med henblik på at opnå fordele).

Inden for dansk og international forskning har der imidlertid også været en del fokus på, at individers motivation for at deltage i frivilligt arbejde kan være at deltage i et fællesskab. Her optræder fællesskab som et stabilt produkt, en motivationsfaktor (Holmgren & Friis, 2020, Putnam, 1990). Rask, Nygaard og Bjerrum (2021, s. 76) har undersøgt foreningslivet i Aarhus Kommune. Deres analyse er et eksempel på en nyere udforskning af fællesskab i relation til *Gemeinschaft*, men hvor fællesskabet i sig selv er det gode, den enkelte stræber efter at opnå: "Fællesskaberne er både rammer for det engagement, den aktivitet og den læring, borgerne deltager i. Samtidigt ses fællesskaber også som en del af det udbytte, borgerne får ud af at være aktive i foreningslivet."

Senest har fællesskab fået en ny rolle på uddannelsesområdet, hvor fokus på fællesskab ses som afsæt for læring og udvikling fra vuggestuebarnet til den voksne, som er under uddannelse. Denne vægtning af fællesskaber i relation til læring er typisk inspireret af Lave & Wengers (2013) teori om praksisfællesskaber. Et helt nyt eksempel i denne tråd finder vi hos Munkholm (2020), som udvider blikket med inspiration fra Khawaja (2013), som skriver om unges deltagelse i religiøse fællesskaber som en fællesgørende bevægelse. Mens Khawaja (2013) har som ambition at formulere en "poststrukturalistisk informeret konceptualisering af fællesskab" (ibid. s. 510), fokuserer Munkholm på subjektets tilblivelse igennem deltagelse i fællesskaber.

I mange af disse bidrag er fællesskab en stabil størrelse, der findes eller ikke findes. I denne artikel søger vi at bidrage til litteraturen om fællesskab i en skandinavisk kontekst ved at aktivere processteoretiske begreber fra hhv. sensemakinglitteraturen og procesfilosofien til at flytte blikket hen imod fællesskab som noget, der hele tiden bliver til i små, gentagne hverdagsagtige handlinger. Vi argumenterer for, at dette perspektiv er særligt relevant for at kunne indkredse hvordan man i praksis bedst understøtter fællesskabers fortsatte tilblivelse og beståen. Denne artikel adskiller sig således også fra nogle af ovenstående måder at tage fællesskab op på ved at flytte blikket fra den enkeltes udvikling og/eller motivation til at deltage i fællesskabet, til selve fællesskabelsesprocessen som kollektivt fænomen, studeret i en lokal kontekst - med andre ord: til hvordan fællesskab løbende produceres og reproduceres gennem levet liv.

B. Empirisk kontekst og metode

1. Empirisk kontekst

Det empiriske materiale, som artiklen bygger på, indgår i det materiale, som er skabt i forbindelse med projektet Velfærdsinnovation mellem kommune og civilsamfund. I projektet dukker fællesskabelse op som et element i velfærdsinnovation. Projektet er støttet af Velux fonden, og vi deltager i projektet som forskere ansat ved Professionshøjskolen Absalon. De øvrige partnere i projektet er Slagelse kommune og den socialøkonomiske virksomhed SYMB. SYMB driver et borgerog iværksætterhus, som ligger i en tidligere stationsbygning i Kalundborg. På lokationen er der ca. 15 netværksaktiviteter, man kan deltage i. Denne artikel bygger på empirisk materiale bestående af feltarbejde i Kreaværkstedet. Kreaværksted finder sted på en fast ugedag i SYMBs lokaler og understøttes af en vært. Der er et varierende antal og sammensætning af deltagere (ofte omkring 10), der mødes for at arbejde med krea såsom filtning og strikning. Folk kan komme bare ved at orientere værten. Der er ikke tilmeldingsfrist eller start og slut datoer, så deltagelse er fleksibel.

2. Metodiske overvejelser

a. Feltarbejde som metode

Denne artikels analyser bygger på feltnoter fra deltagende observationer (Kristiansen & Krogstrup, 1999) og uformelle interview. Med feltarbejde kan opnås viden om, hvordan fællesskabelsen træder frem i relationer mellem *sensemaking-organisering- enactment* og *begær-begivenhed-materialitet*. Vi kan ikke undersøge fællesskabelse 'udenpå', fordi aspekter som begær og intensitet må mærkes og sanses. Det bliver her en opgave for den observerende forsker at rette opmærksomheden på, hvordan fællesskabelsen "svinger", og hvordan det sker med varierende styrke. Empirigenerering forstås her som en skabende aktivitet, hvori det humane, tid, rum og materialitet interagerer indbyrdes og med forskeren (Jackson & Mazzei, 2012). Forskeren er i situationen som et slags apparat, der opfanger, men også forstærker specifikke bevægelser.

Vi har valgt etnografisk feltarbejde som dataindsamlingsmetode, fordi det kan hjælpe til at 'suspendere veletablerede forestillinger om kategoriernes betydning og i stedet rette opmærksomhed mod den konfiguration af betydning, der opstår [...] her og nu' (Hastrup, 2009, s.66). I forhold til en procesorienteret tilgang er det netop en pointe, at: "det er noe pre-perseptuelt som opstår på terskelen mellem tenkning og ikke-tenkning, noe som skjer utenfor vår (subjekters) kontroll, men som vi samtidig allerede tar del i" (Andersen 2015, s. 318), (Clough, 2010). Med andre ord, har det haft en betydning for vores indsamling af empirisk materiale, at man som observerende forsker på egen krop også kan mærke fysiske og følelsesmæssige påvirkninger af udsagn, handlinger og stemninger i den praksis, man studerer.

Fællesskabelse handler om bevægelsen fra ikke at være med til at være med. Derfor spiller forskerens egen oplevelse af at møde fællesskabet for første gang en væsentlig rolle i det udsnit af feltnoter, som vi fokuserer på i analysen. Undervejs i arbejdet med det empiriske materiale kom det til at stå klart for os, at det netop var i den observerende forskers fremmedhed i begivenheden, at vi så fællesskabelse træde tydeligere frem som fænomen. I analysen kommer vi nærmere ind på, hvordan forskeren på en særlig måde både var en del af fællesskabelsen og ikke en del af den. Vi har udvalgt feltnoter fra to anledninger, hvor to forskellige observerende forskere ankommer til krea værkstedet for første gang og således på egen krop oplever fællesskabelsesprocessen som nyttilkommer. Når vi udvalgte netop de to vignetter, der er gengivet i starten af analyseafsnittet, var det således også, fordi de i særlig grad afspejlede nyttilkommerens følsomhed, åbenhed, usikkerhed og nysgerrighed i mødet med fællesskabet. De udvalgte vignetter læses på baggrund af et større empirisk materiale bestående 36 observationer og 38 interviews fordelt på to kontekster i perioden 2019-2022, og bruges således i analysen som afsæt for at pakke temaer ud, som vi ser udfolde sig i materialet generelt. De er således udvalgt, fordi de bevægelser, som vi ser ved netop disse anledninger, er afspejlet i det bredere materiale. Personer er anonymiseret i videst muligt omfang, dvs. deres navne er ændret og datoer for feltbesøg fjernet.

b. Artefakter, som blev brugt til at oparbejde empiri

På feltarbejde medbragte forskeren en A5-notesblok, hvorpå indtryk fra rummene, det, der blev talt om, bevægelser, lyde, lugte og stemning, blev noteret. En A5-blok er et praktisk, smidigt arbejdsredskab, som ikke gør meget væsen af sig, og som blev valgt fremfor at sidde gemt bag en laptop eller diske op med en bunke ark optegnet med kolonner og overskrifter. I lommen havde forskeren sin telefon, som kunne tages frem og bruges til at optage samtaler, medens der blev filtet og strikket. Forskeren spurgte hver gang om lov til at optage og fik ja hver gang. Feltnoterne blev dels taget på stedet, dels efter endt deltagelse, når hun var hjemme på kontoret.

Medens gruppen strikkede, fildede, læste på opslagstavlen, så ud af vinduet, bevægede sig rundt i lokalet, hentede kaffe og snakkede med hinanden, blev stikord kradset hurtigt ned. Det blev til noter om dialoger, kroppens bevægelser, fingre og håndled, blikkets retning, hvordan stol, bord og håndarbejde indgik, og hvordan kontakt til andre i rummet blev etableret eller skåret fra (Olsen, 2015). Der blev talt og lyttet, og det ene emne gled over i det andet – ligesådan med engagement og intensitet.

De udførlige noter blev skrevet efterfølgende, når forskeren var hjemme efter dagens feltarbejde, fordi: "[F]eltnoter rent faktisk kan blokere for den umiddelbare forståelse. Mens man sidder og nedskriver [...], er man uden for det, der foregår." (Hastrup, 2009, s. 68). Rent praktisk lod det sig heller ikke gøre både at strikke og notere på samme tid. Det, man ikke havde nået i situationen, men som havde sat sig som en opmærksomhed, blev noteret. Det blev gjort samme dag, sådan at

indtrykkene fra dagen var frisk i erindringen. Det blev også gjort på den måde, fordi forskeren havde ambition om så vidt muligt at deltage og opleve i fællesskabelses-begivenhederne.

3. Etik

Som det fremgår ovenfor, har den metodiske tilgang været, så vidt muligt at undlade på stedet straks at fylde noter i ordnende kasser, som stabiliserer velkendte antagelser. Med sådan måde at oparbejde empiri på er ambitionen desuden at tilgå felten med en respekt for livet i den konkrete fællesskabelse som sker. Forskeren er i kreaværkstedet med blik for, hvordan deltagerne har gode grunde til at gøre og sige det de gør og siger, idet det er indlejret i mængder af erfaringer og historier, som forskeren ikke kender til (Hastrup, 2009). Desuden forsøger forskeren at "blende ind" i fællesskabelsen for også på den måde at undlade at distancere sig fra det daglige liv i kreaværkstedet. Det er en accept af det levede liv, som foregår - og hermed en respekt for det levede liv. Vi kan tale om, at forskeren på feltarbejde søgte at være tilstede med, hvad der kan benævnes som en 'etisk holdning' i hver enkelt situation, en: "Open up a moment-by-moment ethical questioning" (Davies et. al, 2013, s. 680). Konkret betyder det, at når forskeren søgte at være årvågen 'moment-by-moment', var der situationer, hvor hun fandt det upassende at tage noter. De noter blev i stedet skrevet umiddelbart efter forskeren var kommet hjem.

C. Teoretisk ramme og centrale begreber

Nedenfor præsenteres først de to begrebstråde, som vi lader analyserne af fællesskabelse tage form gennem. Efter en indledende præsentation af de to begrebstråde, placerer vi dem i en aktuell diskussion om sensemaking i organisationsteorien og reflekterer over potentialet i at aktivere begge tråde i sammenhæng med hinanden og i relation til fællesskabelse.

1. Sensemaking-organisering-enactment

Sensemaking betyder meningsskabelse, men anskuet på en særlig måde. Sensemakingperspektivet er udviklet, i første omgang af Karl Weick, til at forstå processer af meningsskabelse og handling og hvordan de indgår i organiseringsprocesser (Murphy, 2015; Weick, 1969/79; 1995; 2001).

Betragtet som en væsentlig organiseringsproces udfoldes sensemaking i en sekvens, hvori folk, som er optaget af identitet i en social kontekst af andre aktører, er opmærksomme på igangværende omstændigheder, hvorfra de udvinder tegn og skaber mening retrospekt, mens de enacter mere eller mindre orden ind i disse igangværende omstændigheder. (Weick et al, 2005: 409 oversat i Murphy (2015: 28)).

Sensemaking og organisering anskues altså som forbundne og sammenflettede processer. Weick ser organiseringsprocesser som bevægelsen mellem inter-subjektivitet (ansigt til ansigt social interaktion, som producerer unikke intersubjektive forståelser) og generisk subjektivitet: "... *et generisk selv, en udskiftelig del - en udfylder af roller og følger af regler - men ikke konkrete individuelle selver*" (Wiley, 1988:258 inspireret af Durkheim og citeret i Weick, 1995:71). Når vi begrebsætter empirien, genstandsgør vi således organisering af fællesskabelse som bevægelsen mellem inter-subjektivitet og generisk subjektivitet. En bevægelse som er forankret i hverdagsinteraktioner såvel som i mere abstrakte generiske forståelser, som aktualiseres i meningsskabelsen. Når vi overfører denne forståelse til fællesskabelse som organisering, så siger vi, at fællesskabelse forekommer, når der sker en etablering af et "os", som kan rejse fra én konkret interaktion og blive aktualiseret i en anden.

Weick uddyber organisering som værende det, der sker, når "... *mening, som er skabt igennem én interaktion, bliver generaliseret og bruges til at skabe mening i en anden situation.*" (Murphy, 2015, s. 154 opsummering af Weick, 1995, Weick, 2004, and Weick et al, 2005). På den måde indebærer organiseringsprocesser, at der bygges bro imellem det, der sker mellem os nu og her og noget, som vi gør/er i en bredere generaliseret forstand. I denne analyse anskuer vi fællesskabelse som en ganske særlig type organiseringsproces kendetegnet ved, at der emergerer en "vi-hed" igennem en social sensemakingproces.

Vi behandler *enactment* som et helt centralt aspekt af sensemaking, derfor introducerer vi det nu særskilt som et aspekt af fællesskaber. Enactment er at handle, som om noget er sandt og derved bidrage til at gøre det sandt i sin konsekvens (Thomas & Thomas, 1928 i Weick 1995). fra den synsvinkel er sensemaking og dermed sensemaking om fællesskaber i høj grad handlingsdrevet. Den måde, vi indgår i sensemaking processer sammen med andre aktører, er ikke kun igennem en sproglig kognitiv forhandling af mening, nej, det er i meget høj grad igennem handlinger. Vi er med til at handle verden og os selv frem (Follett, 1924 i Weick 1995). Derfor fokuserer vi på det handlingsdrevne aspekt (enactment) af fællesskab i analysen af casen.

2. Begær-begivenhed-materialitet

Vi går altså til fællesskabelse som en særlig form for organiseringsprocesser. Med et deleuziansk begreb om *begær*, får vi et udgangspunkt for at forstå, hvordan disse processer initieres og drives fremad (Hall, 2017). Det betyder, at vi ser fællesskabelse som en specifik *begivenhed*, der bliver til gennem begær, og begæret intensiverer begivenheden ´fællesskabelse´ før vores ordning af den (Goodchild, 1996).

Deleuze forstår *begær* som en livsintensitet, der opererer og producerer før-individuelt (Deleuze, & Guattari, 2013, 2014)¹. På den måde flyttes forståelsen af begær væk fra at være tilstede som et

iboende fænomen i det enkelte subjekt og hen til i stedet at blive forstået som en før-individuel, social skabende kraft. Vi kan således bruge 'begær' som et analytisk værktøj til at undersøge tilblivelse af den konkrete begivenhed, hvor fællesskabelse bliver til.

Begivenheden bliver til ved, at begæret så at sige sætter strøm til den. Og begæret – livsintensiteten, stiger og falder og lever i fællesskabet uafhængigt af det enkelte subjekt (Hall, 2017, 2019). Vi kender det måske fra de fællesskaber, vi har været i, hvor der kan være mere eller mindre intense stemninger, som vi tjekker ind i, og bliver en del af – selvom vi kan bidrage til stemningen, er det ikke noget, vi selv "ejer". Vi kan have oplevet en særlig intens stemning, fx ved en eksamination, eller en lad, uproduktiv stemning ved et møde, som er langt. Tanken er altså, at det ikke er hver af os, der bærer begæret – det lever autonomt og påvirker og påvirkes i rummet, og det påvirker og påvirkes af hver af os (Deleuze & Guattari, 2013, 2014). I en polemik med psykoanalysens forståelse af begær som individuelt begær, den enkelte ejer, og som *er* uafhængig af aktuelle konkrete sociale begivenheder, skriver Deleuze ligefrem, at der er: "Desire and the social, and nothing else" (Read, 2016, s.103). Så i en deleuziansk forståelse er begær ikke noget, som skal opfylde den enkeltes uopfyldte behov. Begær tilføjer til verden. Begær er livgivende. Den måde, Deleuze skriver begæret frem på, giver således mulighed for at forstå organisering af fællesskaber på andre måder, end som forårsaget af enkeltpersoners individuelle (og måske uerkendte) begær. Begivenheder, herunder fællesskabelsesbegivenheder, forstås således som skabt af begær – altså skabt af høj og lav intensitet inde i begivenheden (Hall, 2019). På den måde sker der i fællesskabelses-begivenheder produktionen af det, som er muligt, når intensitet skabt af alskens dynamikker interagerer i øjeblikket (Dyke, 2013; Frichot, 2005) - inklusive meningsskabelses-dynamikker kunne vi tilføje her.

I en deleuziansk forståelse af begær og begivenheder indgår mere end det humane, nemlig *materialitet*, som noget der påvirker og påvirkes, når begivenheder bliver til (Haraway, 1988; Tuin & Dolphijn, 2010). Vi kan tale om materialitets performative effekt (Barad, 2007; Butler 2010). Sådan en drejning mod materialitet kendetegner det posthumane forskningsfelt, som det har formet sig henover de sidste tiår. Her er et blik for 'materialitet' som et af de markante tegn på optikkens drejning henefters verdens realitet - så at sige. Der er i feltet en ny (eller genoptaget) optagethed af realiteter, materialitet og ontologi – også en ontologi for "tingen i sig selv" (Schleusner, 2021).

Med Deleuze fokuseres mere på ontologi (begæret som livsintensitet) og materialitets betydning, end på mening (Deleuze & Guattari, 2013, 2014). Men i denne artikel er det ikke enten/eller. I fællesskabelse, som det kommer til udtryk i vores empiriske materiale og vores analyse af det, er såvel meningsskabelse som intensitet nødvendige for, at fællesskabelse sker. Derfor er ambitionen som tidligere nævnt at aktivere begge begrebstråde i vores forståelse af fællesskabelse, og dermed gøre læsningen af empiri følsom over aspekter, vi ellers ikke ser, og som kan udpege nye eller oversete ledetråde i arbejdet med at understøtte fællesskab.

3. Refleksioner over aktiveringen af de to begrebstråde i forlængelse af hinanden

Aktuelt gøres der blandt organisationsforskere status over og formuleres kritik af sensemakingperspektivet (Sandberg & Tzoukas; 2015; 2020; Maitlis & Chritiansson, 2014), og der afsøges nye veje særligt med inspiration fra procesteori (Hernes, 2017; Hernes & Maitlis, 2010). Især Sandberg & Tsoukas (2015) har gjort status over udviklingen af sensemakingperspektivet og efterspurgt videre udvikling af: 1) temporalitet, dvs. et opgør med fokus på retrospekt sensemaking; 2) mere følsomhed overfor immanent sensemaking i modsætning til artikuleret; og 3) udforskning af kropslig sensemaking. Introna (2018) gengiver bredere kritik af ideer om sensemaking i tillæg til ovenstående; vægtningen af det bevidste og rationelle, det sproglige, at behandle sensemakingprocesser som episodiske, at være human-centreret og for at undervurdere institutionelle kontekster og kulturelle rammer.

Den gengivne kritik baserer sig særligt på bestemte nedslag i Weick tekster og kan i nogle tilfælde nuanceres eller afvises på baggrund af *andre* nedslag i Weick's (og andres) udvikling af sensemaking perspektivet. For eksempel skriver Weick netop selv om den gensidige konstituering mellem sensemaking processer og institutionelle rammer (Weick 1995) og om betydning af kultur for sensemaking (Weick & Sutcliffe, 2007). Introna (2018) fokuserer imidlertid sin egen kritik af Weick på en beslægtet men lidt anderledes måde, der tilbyder et spændende afsæt for videre udforskning. Han kritiserer tidligere ideer om sensemaking for at være logocentriske (over-fokuseret på det, som er artikuleret og ekspliciteret), antropocentrisk (over-fokuseret på humane aktører fremfor nonhumane aktører) og med en tilgang til temporalitet, som er for episodisk og ikke tilstrækkeligt informeret af procesteoretiske tanker om temporalitet.

I denne artikel kan begrebstråden *sensemaking - organisering - enactment* puste liv i nogle aspekter af sensemakingperspektivet, som allerede ligger tættere på processtilgangen, og som er væsentlige for at forstå sensemaking i relation til fællesskabelse. Så: snarere end at gøre Weick til stråmand, trækker vi nogle bestemte vinkler frem, der allerede er der, og beriger dem samtidigt med begrebstråden inspireret af Deleuze. Tendensen til at privilegere logos imødegår vi ved at betone 'enactment' - netop handlingselementet i fællesskabelse og begærs-elementet fra Deleuze. Den antropocentriske tendens imødegår af inklusionen af materialitet. Den anden begrebstråd *begærbegivenhed-materialitet* udfolder og flytter netop opmærksomheden hen på meget af det, som Introna savner i sensemaking teori. Men i stedet for at skabe en dikotomi mellem sensemaking og enactment på den ene side og begær og begivenhed på den anden side, aktiverer vi her begge tråde i læsningen af fællesskabelsesprocesser. Frem for at fokusere på de modsætninger, de rummer, kommer de i analysen således til at flettes, ligge i forlængelse af hinanden, mødes og skilles. Denne måde at sammenvæve på er en praksis, som allerede udfoldes i det post-humane felt, knyttet til ambitioner om at kunne tænke nyt og på ny (Andersen, 2015; Lenz-Taguchi, 2010). Det er derfra, vi henter inspiration til at eksperimentere med at lade begrebstrådene sensemaking-

organiseringenactment samt begær-begivenhed-materialitet gøre noget sammen (Sedgewick, 2003). Vi griber således opfordringen til at eksperimentere og forsøge at tænke nyt og på ny. Ambitionen er som nævnt i indledningen at sensitivere læsningen af vores empiriske materiale og kvalificere forståelsen af fællesskabelse.

D. Analyse

I dette analyseafsnit præsenterer vi først to empiriske vignetter, der består af udsnit af observationsnoter fra deltagende observation i kreaværkstedet, og som sætter scenen for analyserne. Dernæst præsenteres de empiriske analyser, hvor vignetterne læses på baggrund af et større empirisk materiale – og hvor vi har de to begrebstråde, som blev introduceret ovenfor, med os ind i læsningen. I denne del af analysen får de to begrebstråde lov til at udfolde sig omkring hinanden og empirien - snarere end som i modsætning til hinanden. Vægten i dette afsnit ligger på at udforske empirien og fællesskabelse som fænomen. I den efterfølgende diskussion fokuserer vi mere eksplicit på de to begrebstråde og de aspekter af fællesskabelse, som de gør os særligt følsomme over for. Til sidst sætter vi fokus på de opmærksomheder, der kan uddrages af analysen med betydning for arbejdet med fællesskabelse i praksis.

Filtning

Jeg har fået at vide af vores kontaktperson, den daglige leder af SYMB, at man samles en gang om ugen for at strikke og filte i den lukkede DSB station, som udgør SYMBs lokaler. Det sker i et ledigt lokale. Eller i den tidligere ventesal.

Der sidder et A4-ark, hvor man kan se i, hvilke tidsrum der er åbent. Når man går ind i døren, åbner den. Der var ikke tændt lys, så jeg måtte lidt ind i lokalet, før jeg kunne se den lille gruppe, der sad sammen ved vinduet i krogen til venstre. Der var fem kvinder omkring bordet. De var fordybet i samtale og håndarbejde og så først op, da jeg var tæt på. De sad omkring det samme bord, hvor der lå håndværksmaterialer, under det samme lampelys. De havde opmærksomheden samlet om håndværket og hinanden og ikke mindst, de havde håndværk i hænderne. De, som sad ved vinduet, ignorerede mig roligt. Så så Anne op på mig og rakte arbejdet over bordet til mig og spurgte, om ikke jeg ville prøve? Jo, tak. "Og så fik jeg mere ro om at være med. Anne og Lotte fortalte mig, hvad jeg skulle gøre – vi nålefildede. I løbet af de timer, jeg var der, fortalte de, at Lotte lagde ting på facebook – hun tog også billeder undervejs til facebook, og Petra hjalp med at lægge det på hjemmesiden.

I starten oplevede jeg en fornemmelse af at "hænge" – i modsætning til at være "gledet ind i snakken og aktiviteterne". Det var ubehageligt og uforløst, så jeg forsøgte intenst at skabe mening om, hvad der foregik i relation til mit forsøg på at "glide ind". Med-værten handlede først og fremmest med

udgangspunkt i, at jeg var der for at filte, sammen med de andre; vil du prøve? Det bekræftede jeg ved at handle som en filtende deltager, ved at lytte til deres forklaringer og anvisninger og ved at lave håndarbejdet. Værten, med-værten og Ulla handlede i en bekræftelse af, at jeg kom, og at jeg var fremmed. Det gjorde de ved, at de var opmærksomme på mig og talte med mig og lyttede. De ved vinduet gjorde ikke min ankomst til et forstyrrende tegn, som de havde brug for at skabe mening om - de ignorerede mig roligt.

Strikning

Jeg går ind i ventesalen, men runder først krea-værkstedets kurv. Der finder jeg det mest enkle strikkesæt, jeg kan finde - gult, retstriking, medium tykkelse. Sanne, som er vært for KREAgruppen, siger; "det her med at strikke sokker, der er én, der særligt kan. Og der har vist sig stor interesse for at lære det". [---]. Nu er alle i gang [---]. Sokke-eksperten hjælper flere af de andre. Hun siger; "det har jo taget mig tid, at lære alt det, I skal kunne på én gang nu, man kan jo lige så godt lære lidt videre". [---] Hun hjælper mig med at rede trådene ud, så jeg kan komme i gang. Jeg taber en maske efter de første fem sekunder. Hun siger; "det er fint! Huller giver et flot mønster". Vi griner. Hende til venstre for mig fortæller om at strikke sjaler, "det er næsten kun huller", griner hun [---]. Én har hørt, at der er forskere, der forsker i, at strikning også er en form for mindfulness. Der tales om, at de gentagne bevægelser betyder, at man kommer i flow. Jeg tilføjer helt oprigtigt til gruppen, at jeg egentlig kan mærke det lige nu. Der er faldet en ro over mig. [---].

En deltager fortæller: "Strikkeklubben startede i strikkebutikken, så købte nogen butikken, så kom vi over i medborgerhuset. Der var strikkecafe én gang om måneden [---] i 15 år. Hvem er det nu, der stod for det?" Der tales om, at: "[M]an kan hjælpe med strik, neonatal afdelingen vil gerne have strikhuer til for tidligt fødte børn." [---] en anden fortæller, at hun har: "Strikket til Kirkens Korshær; tæpper til hjemløse og den slags, det er lige meget, hvordan de ser ud".

Én kigger på et tidspunkt op på det gamle DSB-ventesalsur og siger; "--- og det har hele tiden stået på otte minutter i tolv".

1. Nytilkommer

Da forskeren ankommer til filtningen (vignette 1), er ankomsten allerede rammesat af, at hun har aftalt, at hun skulle komme og lave observationer af et kreaværksted. Det bekræftes af en række tegn på, hvad der foregår: *der sidder et A4-ark, hvor man kan se i, hvilke tidsrum der er åbent*. Som nytilkommer trækker forskeren på tegnene om, "hvad foregår her?", og "hvordan kan jeg passe ind her?" for at kunne være en legitim deltager i fællesskabelsen.

Sensemaking om "hvad foregår" her glider mellem forsker, værter og deltagere i form af det gensidige enactment af, hvad der foregår. Det er således ikke en individuel bevægelse for den

nytilkomne forsker at 'glide ind' – det er en social proces. Og umiddelbart må forskeren se efter den gruppe, hun skal være med i. Da hun ankommer, er den ikke til at se, hun må prøve sig frem; *når man går ind i døren, åbner den. Der var ikke tændt lys, så jeg måtte lidt ind i lokalet.* Der er ikke tændt lys. Kunstigt lys er tegn på liv, varme og menneskeligt nærvær. Hun går ind, fordi det er aftalt, og de venter hendes ankomst. Og så, længere inde i lokalet er der liv. Under en tændt lampe finder hun gruppen samlet i en krog omkring et bord, i gang med at filte. Og invitationen til at deltage i fællesskabelsen sker gennem den aktivitet, filtning, man er samlet om: *Anne [---] rakte arbejdet over bordet til mig.* Filten agerer bindeled mellem forskeren og gruppen. Processen når til et stadie, hvor nytilkommeren oplever, at hun laver det samme som de andre, så hun kigger ned på håndarbejdet, slapper af og kan dermed mindre intenst og mindre opmærksomt flyde ind og ud af samtalerne. Efterhånden bliver nytilkommeren revet med af at filte. Hendes enactment af at filte sammen med de andre og opdagelsen af, at nu filter vi, skabte en selvforstærkende lomme af commitment til filtning. Der opstår en tilbøjelighed til at fortsætte deltagelsen. Den gensidige enactment af filtning skabte en oplevet kontekst af filtning, som igen skabte et bias for at filte. Der opstår en fornemmelse af flow omkring at være fælles om håndarbejdet og dermed mindre intens sensemaking om, hvad foregår her, og hvem er vi her?

2. Værtskab

Ud over interaktionen med de andre deltagere spiller værten (Lotte) og med-værten (Anne) en specifik rolle i de organiseringsprocesser, som understøtter fællesskabelse. Værtsskabet er med til at organisere interaktionen i kreaværkstedet. Lotte rejser sig og tager imod forskeren, da hun ankommer. Når Lotte modtager nye, og de lader sig modtage, enacter de sammen, at der er et fællesskab. Et fællesskab som hun er vært for og dermed en art repræsentant for og brobygger til. Andre observationer i SYMB viser, at værtskab forhandles løbende og rejser mellem forskellige mødefora i organisationen. Desuden henter både værtskab og det "at gå til krea" generisk mening generelt i sproget – man er f.eks. vært for et middagsselskab. Værtsskabet intensiveres af de gensidige forventninger til rollen. Forventninger om, at værten sørger for en god stemning. Og det performer resten af deltagerne en accept af. Her reageres ikke synderligt på forskerens ankomst; *de som sad ved vinduet ignorerede mig roligt.* På den måde performer en rolig og overskuelig stemning – her er ikke nogen eller noget, som umiddelbart hvirvler andre intensiteter op. Værten søger at indlemme forskeren i fællesskabet på en enkel og entydig måde; "du skal filte".

3. Gensidighed

Vi kan uddybe ovenstående pointe om, at fællesskabelse i casen træder frem som et flow af gensidig enactment, en selvforstærkende lomme af gensidig commitment til at filte sammen. Enactment af fællesskabelse er i særlig grad betinget af, at den enkelte kan opretholde en oplevelse om at være en del af en gensidig proces. At vores handlinger passer sammen. I kreaværkstedet deltager man i

fællesskabet ved at lave krea – også selvom man ikke mestrer det. Vi kan sige, at man enacter fællesskab ved at filte, eller hjælpe andre til at filte. Anne indbyder til forskerens deltagelse i fællesskab ved at række håndværket over bordet, og den enactment er ikke fællesskabende, før forskeren bekræfter den ved at filte. Fællesskabelse er således afhængig af, at den enkelte oplever, at hendes enactment af fællesskab bekræftes af andres enactment af fællesskab med dem. Det samme sker i vignette to, hvor forskeren enacter fællesskab ved at strikke. Også her kan man deltage, selvom man ikke mestrer håndværket: *Jeg tager en maske efter de første fem sekunder. Hun siger; 'det er fint! Huller giver et flot mønster'. Vi griner. Hende til venstre for mig fortæller om, at strikke sjaler, 'det er næsten kun huller', griner hun. Gensidig latter og omsorg for 'den nye' er en del af den gensidige fællesskabelse. Også her bekræftes tilhør til fællesskabet af andres enactment af ens fællesskab med dem – man ler sammen, selvom man tager masker.*

Fællesskabet arbejdes frem. Forskerens oplevelse af ubehag mindskes gennem filtningen, og forskeren i vignette to fortæller gruppen, at hun kan mærke det flow, de andre taler om; *Jeg tilføjer helt oprigtigt til gruppen, at jeg egentlig kan mærke det lige nu. Der er faldet en ro over mig.* Vi vil således kunne sige, at fællesskabelse kræver, at der er gensidigt enactment af fællesskab, at den ens enactment af fællesskab bekræftes af andres enactment.

4. Garnet

Stemningen i det strikkende og filtende fællesskab bliver til igen og igen gennem gensidige intensiverede praksisser og gennem materialitets påvirkning. Man filter og strikker og iklæder sig garnet, der tager form som trøjer, sokker, sjaler og huer (Hall, 2015). I mellemrummet mellem hud og garn er luften varm. Den står næsten stille her, hvor hud og garn mødes. Garnet hjælper kroppen til at holde sig varm. Medens man strikker, mærkes det varmt og ru i hænderne. Garnet skaber særlige sansninger. Vi kan tale om, at garnet har en form for agens, som påvirker stemningen og intensiteten i begivenheden på en særlig måde.

Strikning fremstår på én og samme tid som en avanceret og en enkel aktivitet. Materialiteten, garnet, tilbyder ved sin enkelthed i form af "en lang opvundet tråd" en bredde i aktiviteten. Det kan blive til beklædning, og fantastiske mønstre kan være indarbejdet i det. Men samtidig kan det være helt simpelt jf. ovenfor, hvor forskeren: *finder det mest enkle strikkesæt – gult, retstriking, medium tykkelse.* Maske for maske løftes over – hov nu smuttede der en maske – gruppen hjælper straks. Måske intensiveres roen også af erfaringer med bredden i den fælles aktivitet. Man kan skabe mesterlige produkter, og man kan samtidig være et fællesskab, som drager omsorg, når håndværket øves – når der strikkes *retstriking, medium tykkelse*, eller det modstridende garn skal blive til sokker. På den måde er strikning både en mesterlig og en uprætentiøs aktivitet. Maske for maske løftes over.

5. Aktiviteten

Det er aktiviteten, der definerer fællesskabet: "*Man skal komme, hvis man vil lave noget, er de enige om*" (feltnoter). Her lever en stemning af grounding - dette er vi hjemme i kropsligt og mentalt. Dette ligger i hænderne. Dette kender vi til, også selvom vi er i færd med at lære det lidt bedre. Strikningen vitaliserer et omsorgsfællesskab. Også som en fremtidig tilstand. Der tales om, at: "[M]an kan hjælpe med strik, neonatalafdelingen vil gerne have strikhuer til for tidligt fødte børn." [...] en anden fortæller, at hun har: "Strikket til Kirkens Korshær; tæpper til hjemløse og den slags, det er lige meget, hvordan de ser ud" (feltnoter). Her kan knyttes et fælleskabsbånd til verden udenfor SYMB via kroppenes små rutinerede bevægelser i håndleddet.

Strikningen intensiveres som begivenhed gennem begærets farve (dets kvalitative toning) og intensitet (dets styrke), medens fællesskabet bliver til. Begærets farve er her glæde. Der er latter, når der tabes en maske, og strikningen vitaliseres af glæden ved de mulige gaver, der kan gives. Det færdigstrikkede har en ny slags agens - det påvirker til glæde, idet glæden ved at kunne give gaver intensiveres. Her er gaver til for tidligt fødte eller *hjemløse og den slags*. Lokal og global datid (altså ting som er hændt tidligere) og fremtid (vi kan strikke til babyer og hjemløse) intensiverer fælleskabelsen. Og kulturelle medbetydninger intensiverer særlige stemninger af respekt for håndværket, omsorg, hjælpsomhed og trygt fællesskab. Bevidsthed om, hvem man strikker til, koncentrationen når det bliver svært - og hjælpen fra de andre strikkere.

6. Tid

Man hører strømpepindene klirre. I aktiviteten ligger en fællesskabelsespraksis, som er at lære videre. Det tager tid at strikke, og det er ikke altid, at et strikkesøj bliver færdigt. I kurven ved døren ligger flere forskellige ufærdige arbejder, som overlever i den fælles kurv, indtil den næste strikker tager det op og fortsætter tilblivelsen af sokken/sjalet/huen. Forskerens strikkesøj er sådan en overlevering fra en tidligere strikker, som nåede "hertil". Nu tager forskeren tråden op og fortsætter arbejdet. Hun finder en egen ro med garnet i hænderne. Der er hjælp og overbærenhed; en stemning af ro og langsomhed synes at karakterisere strikningen. Ja man taler ligefrem sammen om, at strikning er mindfulness - et af tidens modeord. Et ord med en medbetydning af nutid og "smarthed", som måske kan bidrage til at vitalisere strikningsfællesskabet. Både mindfulness og strikning er en måde at være tilstede i nuet og at lade tiden gå langsommere på. Her udfoldes den oplevede tid, aion (i modsætning til chronos; tiden på uret), medens man strikker. Her er ro, langsomhed, omsorg og plads til latter, når håndværket øves. Næsten helt symbolsk, her, hvor der strikkes i den gamle ventesal, er roen og tidens betydning for strikningsbegivenheden understreget ved, at uret er gået i stå klokken otte minutter i tolv. Måske lever roen også videre fra dengang, det var en ventesal og roen faldt på én, medens man ventede. Rummet - ventesalen påvirker og forstærker det langvarige, rolige begær i strikningsbegivenheden.

7. Gentagelse

En vigtig del af organiseringen af fællesskabelse er, at folk enacter fællesskabet ved at møde op igen og igen. Det opnår de ved at have en fast ugedag og tidspunkt for krea, som nemt kan kommunikerer. Derudover lægger Lotte ting på facebook med hjælp fra Petra. På den måde når man ud til flere potentielle deltagere. Der skabes og genskabes altså koblinger til generisk mening om, at kreaværksteder i SYMB kan man deltage i. Denne generiske mening om kreaværkstederne er organiserende på den måde, at den rejser ud og bliver trukket på i den konkrete interaktion på tværs af tid og rum. Krea bliver igen og igen forbundet med et bestemt tid på ugen et bestemt sted (jf. A4 ark med info), en bestemt vært. Også selve ordet "krea" spiller en rolle i at afgrænse, hvilke aktiviteter der er legitime og forventelige.

8. Det udstrakte vi

´Vi´ enacts ved søgen efter fælles erfaringer, historie og bekendtskaber, samt et specifikt nærvær. En deltager fortæller, at: "Strikkeklubben startede i strikkebutikken, så købte nogen butikken, så kom vi over i medborgerhuset. Der var strikkecafe én gang om måneden [---] i 15 år".

Her intensiveres meningsskabelsen om, hvem er vi? Hvordan er vi fælles? Her enacts fælles erfaringer, fælles bekendtskaber, fælles historie, fælles tidligere begivenheder. "Vi'er" tales frem. Man knytter sig sammen i et fællesskab nu ved at tale om oplevelser, personer og steder, som man har tilfælles. Landsbyen, garn-butikken, skolen, andre steder for frivillige krea-aktiviteter i kommunen før og nu. "Os" bliver flere gange brugt om de, som sidder om bordet og måske også udvidet om de, som har været og kommer til at være med om bordet ved krea-gruppen. Værten Lotte styrker denne enactment af fællesskabet som værende noget relativt permanent - udstrakt i tid. Hun italesatte konsekvent et "vi", som havde gjort ting før og ville gøre ting fremover. Ved et andet kreaværksted (et år senere) italesatte alle deltagerne et klart "vi", som oven i købet havde fået tilknyttet et tillægsord: "Vi er jo sammenspiste" (feltnoter).

Fra feltnoter kan desuden tilføjes her, at deltagerne også enacter en fælles fremtid. De drøfter ideer til, hvilke håndværk de kan lave sammen. Hvem af dem som ved noget, de kan lære de andre. Hvad vil de synes er sjovt at lave: Snakken glider over til noget krea, som Ulla er god til, "det skal du jo lære os" (feltnoter). Og det færdigstrikkede bliver til gaver, som kan gives til for tidligt fødte eller hjemløse. En fælles fremtid enacts gennem tråde til fremtiden og intensiverer fællesskabelsen. Vi ser altså, at de væver hinanden sammen til et "vi" ved at skabe en udstrækning i tid. De afsøger og skaber løbende nu med bidder af fælles fortid og fremtid i ord med hinanden.

En af mekanismerne i fællesskabelse ved kreaværkstedet var således at "ride på" andre fællesskaber. Altså at aktualisere andre fortidige og fremtidige fællesskaber, som en art intensiverende byggesten i den aktuelle fællesskabelse. Med "ride på" mener vi, at der medindtages erindringer og

forventninger, som kommer med intensiteter, der understøtter det som sker – på den måde 'rider' man på de energier, som aktiveres ved disse erindringsbilleder om fælleskab.

Vigtigheden af, at "ride på" andre af fællesskaber, bliver tydelig, fordi den form for enactment træder frem som noget, forskeren ikke gør. Hun siger ikke, at hun ville deltage i aktiviteter i fremtiden, og deler intet af sin egen historie og deltager således ikke i fællesskabelse gennem afsøgning af fælles historie. Hun enacter en anden rolle, sådan at hun i mindre grad påvirkes og væver sig med fællesskabelsen. Hun enacter rollen 'forsker på feltarbejde'.

9. Sted

Man kan spørge, hvad det betyder for fællesskabelsen, at den bliver til i lokaler, som tidligere har været beboet af andre fællesskaber. Hvordan påvirker stemningen i sådanne lokaler? En første bemærkning hertil er, at her indenfor i SYMB får fællesskabelsen en intens tyngde og ro. Tyngde og ro skabt af bølgende åbninger til filtnings- og strikningsaktivitetens lange vandring i verden udenfor SYMB. Intensiteter lever i SYMB og af garnets aktivering af et endnu større fælleskab. Men samtidig er andet på spil, her hvor et strikningsfælleskab intensiveres. Noget nyt skal blive til her, og noget er draget videre – andre fællesskaber er draget videre, og nye fællesskaber i SYMB regi skal blive til. Lokalerne har tidligere været beboet af andre fællesskaber. Måske ser vi her, at opgaven med at "ride på" andre fællesskaber også er en sortering. Det er ikke hvilket som helst fælleskab, man kan "ride på", og som kreaværkstedets fællesskabelse intensiveres af. Her i den tidligere ventesal har man måske nok engang selv siddet og ventet på toget. Vi skrev ovenfor, at *måske lever roen videre fra dengang, det var en ventesal og roen faldt på én, medens man ventede*. Men det gives ikke eksplicit opmærksomhed. Det intensiveres ikke. Fortællinger om sådant fælleskab er ikke livgivende. Stationen er flyttet. Og strikkebutikken er lukket. Det, som intensiveres – det som begæres – er fællesskaber, som styrker en fortælling om at høre til (belonging) og på den måde et tema om verden stabilitet. Vi husker, at Lotte enactede fællesskabet i kreagruppen som noget relativt stabilt. Det intensiveres her. Her begæres en overskuelig rolig verden – vi er netop *ikke* på vej videre. Det kan næsten forekomme, som man ligefrem må bruge kræfter på at lægge et andet fælleskab oven på det, som var tidligere. Man ignorerer, at man sidder i en ventesal. En ventesal, som er et markant stykke arkitektur, hvis tænkte funktion ikke lige lader sig ignorere. Her i ventesalen levede den rejsendes foreløbige fælleskab. Men her – lige nu – performes et fravær af sådan intensitet. Man undlader at knytte an til rummet – intensiteten angår noget andet. Sådant midlertidigt, flygtigt fælleskab, som rummet performer, glides væk fra den fællesskabelse, som foregår. Og her bliver den analytiske pointe, at sådant fravær også medskaber dette filtende strikkende fællesskab. Vi ser således, at både tilknytning til og afkobling fra andre fællesskaber skaber 'dette' strikningsfælleskab.

E. Diskussion: Hvordan kan vi forstå og understøtte fællesskabelse?

1. De to teoritrådes bidrag til forståelsen af fællesskabelse

I analysen ser vi, at de stemninger som skabes og intensiveres i krea-værkstedet er særligt påvirket af deltagernes gøre sig umage med sproglig og kropslig enactment og meningsskabelse; vi er sammen, fordi vi kender hinanden, fordi vi har været sammen mange gange før, fordi vi er kreative, og fordi vi hjælper hinanden med håndværket. Fællesskabelsesprocesserne sker således ved enactment af gensidighed i samtaler og handlinger med filt og garn. Garnet og filten har agens og påvirker intensiteten på en særlig sitrende, afdæmpet måde. Her skabes en rolig stemning. Og gentagelser, det være sig i form af erindringer, deltagelse i tidligere fællesskaber eller gentagne bevægelser, når der filtes og strikkes, vibrerer på en måde, som intensiverer begæret omkring fællesskabets tilblivelse. På den måde væver *sensemaking-organisering-enactment* sig sammen med *begær-begivenhed-materialitet*: for ikke blot sker organiseringen af fællesskabelse gennem aktørernes meningskabte enactment af fællesskab - den sker også gennem rummets, garnets og begærets enactment.

Med *Sensemaking-organisering-enactment* tråden får vi særligt øje på, at fællesskab bl.a. skabes, når det oplevede nu tilføres mening ved at skabe forbindelser til andre tider/kontekster/begivenheder. Koblingen til andre "vi"er træder frem som en vigtig del af fællesskabelsesprocessen. Denne kobling sker igennem en sproglig udforskning af, hvor aktørerne har mødt hinanden før, eller hvilke andre fællesskaber de har deltaget i før. Det kan være, at man kan huske den samme markante person fra landsbyen og dermed taler sig selv og hinanden ind i et svundet landsbyfællesskab (uanset om man dengang oplevede et landsbyfællesskab), eller deltog i strikkebutikkens arrangementer. Her kan vi se, at fællesskabelse nu og her, som en sproglig proces, kan ride på dvs. intensiveres af andre fællesskabelser. Med *begær-begivenhed-materialitet*-tråden får vi desuden særligt øje på betydningen af garnet og de produkter, der skabes i krea-gruppen. De træder frem med deres betydning for fællesskabelse ved at knytte begivenheder sammen, hvor både følelsen af garnet, og selve strikketraditionen flyder ind i øjeblikkets fællesskabelse og får agens.

Tilsammen hjælper de to begrebstråde os til at få øje på, at fællesskabelse sker igennem koblinger. Og at disse koblinger sker i kontekst af sammenfildede sproglige, affektive og materielle lag. Det handler om det fælles begær på noget, man gerne vil opnå i fremtiden, men også om, at det sproglige, affektive og materielle rum gøres rigt nok til at vikle deltagerne sammen i dette øjeblik af fællesskab. I Deleuzes filosofi ses verden som i konstant tilblivelse og som havende et iboende kaos. Og kaos kan vel at mærke flyde roligt rundt, det behøver ikke at være høj-intenst. Deleuze er optaget af verdens immanente mangfoldighed i enhver begivenhed, som igennem begæret udkrystalliserer sig som 'dette' i dette øjeblik. I sensemakingteori er man er optaget af organiseringsprocesser og dermed af, hvordan der midlertidigt og igen og igen skabes orden i en fortløbende proces.

Med afsæt i *Sensemaking-organisering-enactment* får vi dermed særligt fokus på vigtigheden af at stabilisere nogle fælles handlemønstre, hvis vi vil facilitere fællesskabelse. Så som faste mødedage, husværter, eller fælles udstrækninger af dette "vi" i tid og sted. Og med afsæt i *begærbegivenhedsmaterialitet* får vi fokus på igen og igen at bidrage til, at netop dette øjeblik lader fællesskab flyde og blomstre i rummet. Dette tager vi op nedenfor, hvor vi uddrager nogle pointer af analysen, som har særlig betydning for arbejdet med aktivt at understøtte fællesskabelse.

Et tredje tema, som dukker op, er, hvordan handlinger spiller en rolle i fællesskabelse. Med *begærbegivenhedsmaterialitet* får vi særligt øje på at de små rutinerede bevægelser af alle de strikkende håndled om bordet aktualiserer et omsorgsfællesskab. Her bringer handlingerne omsorg ind i rummet, som en art affektivt ekko af rummelig omsorgsfuldhed. Med *sensemaking-organisering-enactment* bliver vi særligt opmærksomme på, hvordan dette at sidde og lave håndværk sammen skaber et flow af selvforstærkende gensidige enactments af deltagelse i fællesskabet. Her får vi øje på, at den sociale sensemakingproces blandt de deltagere, som er opmærksomme på hinanden, ligger lige så meget i kroppen som i hovedet. Deltagerne handler fællesskabet frem ved at handle sammen og opleve sig selv og hinanden handle sammen, igen og igen i en forløbende selvforstærkende udveksling af handlinger.

2. Hvad betyder de analytiske pointer for facilitering af fællesskabelse?

I dette afsnit uddrager vi nogle mere praksisrettede pointer fra analysen og peger på opmærksomheder og forhold, som er vigtige, når man aktivt vil facilitere fællesskabelse. Overordnet peger analysen på betydningen af et fokus på: *aktivitet, rum, stemning, værtsskab, fælles fortællinger og materialitetens karakter*. Nedenfor udfolder vi disse områder hver for sig med særligt henblik på praksismålgruppe.

a. Fokus på organisering af gentagen aktivitet sammen

Man kan på baggrund af analysen pege på, at det er vigtigt at understøtte, at deltagerne *gør* den fælles aktivitet igen og igen. Det er ikke nok at mødes og tale om at strikke - det *gør* faktisk noget særligt, at man mødes og strikker sammen, igen og igen. Det kan således have betydning, at aktiviteten er tilbagevendende, at den har en rytme - ugentlig, månedlig - som er genkendelig og tilregnelig - og som man kan falde ind og ud af. Man kan her overveje, hvilke deltagelsesformer typen af aktivitet gør mulige. Er den egnet til at man kan deltage i den på forskellige vilkår? Har nytilkommere umiddelbart adgang til at lave aktiviteten? Giver aktiviteten mening, selvom man har måttet stå over en gang eller to? Desuden kan man overveje betydningen af aktivitetens produkter som materielle 'fortællinger' om fælles erfaringer. Det kan være ting, der løber som en rød tråd over tid, som viser, hvad vi lavede sidst, og som indbyder til ny deltagelse.

b. Fokus på rum, materialitet og stemning

Analysen peger også på, at en fælles intensitet omkring aktiviteten i rummet er med til at understøtte fællesskabelsen. Man kan her overveje, hvordan stemningen føles i det rum, hvor aktiviteten foregår: Kan man bygge videre på den? Eller prøve at ændre den? Er der nogen, som er særligt dygtige til at skabe stemninger, som man kan inddrage mere? Man kan have en opmærksomhed på, om rum og materialitet gør det muligt, at man kan komme i flow sammen om og med aktiviteten - og hvordan aktiviteten og de materialer, der indgår i den løbende påvirker stemningen. Samles man om bøger? Bolde? Græsslåmaskiner? Kaffekopper? Kogeplader? Motorcykler? Eller som her; filt og garn; hvilken intensitet er de ting med til at skabe? Begejstring?

Mæthed? Ro? Spænding?

c. Betydningen af værtsskab

Analysen peger på, at i den studerede kontekst er varetagelse af værtsrollen en vigtig faktor i understøttelse af fællesskabelse. Med afsæt i den pointe kan det være centralt i praksis at være opmærksom på, hvordan deltagerne oplever at blive taget imod, evt. faciliteret gennem at der er en værtsrolle. Man kan her overveje, hvordan værten eller andre gennem handling løbende bekræfter, at den nytilkomne er en del af fællesskabet, og hvordan de øver sig i at hjælpe nytilkommere til hurtigt at lave aktiviteten og i at "spille sammen med dem" i gensidigt enactment af, at vi laver "det her" sammen.

d. Understøttelse af fortællinger om fælles erfaringer og håb

Analysen peger på, at fællesskabelse bl.a. sker igennem, at deltagerne løbende sprogligt udforsker og skaber fortællinger om fælles erfaringer. Med afsæt i den pointe kan man overveje, hvordan man skaber rammer for at sådanne fortællinger kan udvikle sig. Det kan fx understøttes ved helt konkret at give rum til at snakken går og aktivt at spørge og lytte til deltagernes fortællinger og udforske den fælleshed de indgår i, fx ved at man sammen eller to og to undersøger fælles erfaringer og planer/håb. Det kan også her være værdifuldt at udforske, hvilke andre fællesskaber deltagerne har fælles erfaringer fra, og som kan give energi i dette fællesskab - ligesom man kan tænke over, hvordan man aktivt bruger ordet "vi" som noget af det, der er med til at fremmane fællesskaber.

F. Konklusion

Ambitionen med denne artikel var at bidrage til den skandinaviske litteratur om fællesskabelse ved at sætte særligt fokus på fællesskabets tilblivelse. Vi aktiverede derfor to procesteoretiske begrebstråde for at flytte fokus fra den enkeltes motivation til at deltage i et allerede eksisterende fællesskab til at se fællesskabelse som en kollektiv størrelse, der hele tiden er i gang med at opstå - og dermed også altid potentielt i fare for at dø ud. Ved at aktivere et procesteoretisk blik bliver vi særligt opmærksomme på, hvordan fællesskabet bliver til i gensidige hverdagshandlinger, som

gentages og gives mening og intensitet. Fællesskabelse sker således gennem intensivering af gensidig enactment - også af tråde til verden udenfor og til tidligere fællesskaber.

Analysen rejser en opmærksomhed på: *Aktivitet, rum, stemning, værtsskab, fælles fortællinger og materialitet* som vigtige aspekter i arbejdet med at understøtte fællesskaber i praksis. Det er således væsentligt at understøtte, at deltagerne *gør* den fælles aktivitet igen og igen, ligesom analysen peger på forskellige måder, hvorpå den fælles intensitet omkring aktiviteten i rummet er med til at betinge fællesskabets løbende tilblivelse. Selvom stemning ikke er noget, den enkelte ejer, eller noget man som facilitator kan styre eller bestemme over, er der en række måder (som udfoldet ovenfor), hvorpå man kan tænke ind, påvirke og tage højde for stemning. Endelig peger vi på betydningen af at man udforsker og skaber fortællinger om fælles erfaringer ikke nødvendigvis i gruppen som helhed men på kryds og tværs, og også tænker fælles materialitet ind, som noget der snor sig om og intensiverer disse fortællinger.

Note

1) Deleuze gør en dyd ud af at bruge forskellige begreber om "det samme" i sin filosofi. Dette gøres for at styrke kreativitet i tænkning, og for at lade forskellige begreber påvirke læsningen. Han performer således en ikke-essentiell sprogfilosofi. Begreberne; begær, livsintensitet, kraft, intensitet, styrke bruges synonymt og skrives frem i forbindelse med udfoldning af antagelser om begivenheders immanente kaos. I tråd med dette bruges 'begær', 'intensitet' og 'livs-intensitet' synonymt i denne artikel, netop for at lade begreberne performe på en ikke-essentiell måde.

Tak

Artiklen er blevet til i forbindelse med projektet 'Velfærdsinnovation mellem civilsamfund og kommune', som Velux fonden har bevilliget midler til. Artiklen er udviklet i tæt samarbejde med lektor Ph.d. Dorethe Bjergkilde og med data oparbejdet sammen med Eva Pallesen, Dorethe Bjergkilde og Marie Aakjær.

Referencer

- Aakjær, M. & Pallesen, E. (2020). Ledelse af fællesskab, Samfundslederskab i Skandinavien, 35(1), 55-78. <https://doi.org/10.22439/sis.v35i1.5921>
- Andersen, C. (2015): Affektive data og Deleuzeogguattari-inspireret analyser, Eksperimentasjoner over "rase"- hendelser, i Otterstad A.M. & Reinertsen A.B.: Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer, Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke s. 313332
- Barad, K. (2007). Meeting the universe halfway: quantum physics and the entanglement of matter and meaning. Duke University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv12101zq>
- Bennet J. (2010): A Vitalist Stopover on the Way to a New Materialism i Coole, D. & Frost S. (red.): New Materialisms, Ontology, Agency, and Politics Duke University Press s. 48-69. <https://doi.org/10.2307/j.ctv11cw2wk.5>
- Butler, J. (2010): Performative Agency, Journal of Cultural Economy, 3:2 s.147-161. <https://doi.org/10.1080/17530350.2010.494117>
- Brundtland, G., H. & The World Commission on Environment and Development (UN) (1987). Our Common Future.
- Clough, P. (2010): Afterword: The future of Affect Studies, Body and society, 2010 s. 16-22. <https://doi.org/10.1177/1357034X09355302>
- Davies, B., Schauwer, E.D., Claes, L., K.D., Putte V.D. & Verstichele, M. (2013): Recognition and difference: a collective biography, International Journal of Qualitative Studies in Education, Vol 26(6), s. 680-691. <https://doi.org/10.1080/09518398.2013.788757>
- Deleuze, G. & Guattari, F. (2013): Anti-Oedipus. Bloomsbury. <https://doi.org/10.5040/9781350251984>
- Deleuze, G. Guatarri (2014): A Thousand Plateaus, Bloomsbury.
- Dyke, S. (2013): Disrupting 'Anorexia Nervosa': An Ethnography of the Deleuzian Event i Coleman R. & Ringrose J.: Deleuze and Research Methodologies, Edinburgh University Press. <https://doi.org/10.1515/9780748644124-010>
- Follett, M.P. (1924). Creative Experience. New York, NY: Longmans, Green and Co.
- Frichot, H. (2005): Stealing into Gilles Deleuze's Baroque House, i Buchanan & Lambert: Deleuze and space, Edinburgh University Press s.61-80. <https://doi.org/10.3366/edinburgh/9780748618743.003.0004>
- Goodchild, P. (1996): Deleuze & Guattari, An Introduction to the Politics of Desire, Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446250433>
- Hall, L. (2015): Ledelse for læring på strømpefødder i Bjerg, H. & Vaaben, N. (red.), At lede efter læring, ledelse og organiserer i den reformerede skole, s. 211 - 233, Samfundslitteratur.

Hall, L. (2017): Ledelse på læringsudbytte, en analytisk begrebsættelse af ledelse på læringsudbytte tæt på levet ledelsesliv, Ph.d.-afhandling, Aarhus Universitet/UCC.

Hall, L. (2019): Affektiv ledelse, Samfundslitteratur.

Haraway, D. (1988): Situated knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of <https://doi.org/10.2307/3178066>

Partial Perspective, *Feminist Studies*, 14 (3), s.575-599.

Hastrup, K (2009): Videnskabelig praksis. Det etiske felt i antropologien, Hans Reitzels Forlag.

Hernes, T. (2017). En procesteorie om organisation. København: Jurist og økonomiforbundets forlag.

Hernes, T. & Maitlis, S. eds. (2010). *Process, Sensemaking, and Organizing*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199594566.001.0001>

Holmgren, J. & Friis, O. (2020). Tiltrækning, fastholdelse og ledelse af frivillige i idrætsforeninger, Samfundslederskab i Skandinavien. <https://doi.org/10.22439/sis.v35i5.6085>

Hovalt, D. (2020). Ny forskning viser sammenhæng mellem fællesskab og klimaaftryk, om forskningsprojektet COMPASS 25.2.2020: Information.

Introna, L. D. (2019). On the Making of Sense in Sensemaking: Decentered Sensemaking in the Meshwork of Life. *Organization Studies*. Vol. 40 (5) pp. 745 - 764. <https://doi.org/10.1177/0170840618765579>

Jackson, L. Mazzei (2012): *Thinking with Theory in Qualitative Research*, Routledge.

Khawaja, I. (2013). Fællesskab som fællesgørende bevægelse? - Muslimskhed, fælleshed og belonging. *Psyke & logos*, 34(2), 510-539, 600. <https://doi.org/10.7146/pl.v34i2.16652>

Kristiansen, S. & Krogstrup, H.K. (1999). *Deltagende observation: Introduktion til en forskningsmetodik*. Hans Reitzels forlag. København.

Kristensen, A.R., T. Lopdrup-Hjorth and B.M. Sørensen (2014) "Gilles Deleuze (1925-1995)", i J. Helin, T. Hernes, D. Hjorth, and R. Holt (eds.) *The Oxford Handbook of Process Philosophy and Organization Studies*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199669356.013.0031>

Lave, J., & Wenger. E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815355>

Cambridge: Cambridge University Press.

Lenz Taguchi, H. (2010): *Going Beyond the Theory/Practice Divide in Early Childhood Education*:

Introducing an Intra-active Pedagogy, London, Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9780203872956>

Linstead, S. & Thanem, T. (2007): The Contrivition of Gilles Deleuze, SAGE Journals.

Maitlis, S. & Christianson, M. (2014). Sensemaking in Organizations: Taking Stock and Moving Forward. *The Academy of Management Annals* (8).

<https://doi.org/10.5465/19416520.2014.873177>

Munkholm, M. (2020). Faglig elevsubjektivering: om at blive til i skolelivets fællesskaber, når læringsmål er til stede. Ph.d. afhandling ved Aarhus Universitet og VIA.

Murphy, T. (2015). Sensemaking - Introduktion til Karl Weick. København: Hans Reitzels Forlag.

Olsen, R. (2015): Dokumenta(K)sjon - om å gjøre (ut)forskningspraksiser forskjellig i Otterstad A.M. & Reinertsen A.B.: Metodefestival og øyeblikksrealisme - eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer, Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.

Putnam, R. D. (1990). *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon and Schuster: New York.

Rask, S., Nygaard, A. & Bjerrum, H. (2021). Foreningsliv i Aarhus kommune.

Read, J. (2016): The Affective Economy: Producing and Consuming Affects in Deleuze and Guattare i Deleuze and the Passions, *Punctum books* s. 103-124.

<https://doi.org/10.2307/jj.2354011.8>

Sandberg, J. & Tsoukas, H. (2015): Making sense of the sensemaking perspective: Its constituents, limitations, and opportunities for further development. *Journal of Organizational Behavior*, (36), 6-32. <https://doi.org/10.1002/job.1937>

Sandberg, J. & Tsoukas, H. (2020): Sensemaking Reconsidered: Towards a broader understanding through phenomenology *Organization Theory*. Vol 1 Issue 1.

<https://doi.org/10.1177/2631787719879937>

Schleusner, S. (2021): Introduktion Deleuze ans Materialism o Deleuze and Guattari Studies, col. 15/4, Edingburgh University Press. <https://doi.org/10.3366/dlgs.2021.0453>

Sedgewick, E. (2003): Paranoid reading and reparative reading, or, You're so paranoid, you probably think this essay is about you i *Touching Felling, Affect, Pedagogy, Performativity*, Duke Universtity Press.

Sørensen, E., & Torfing, J. (2018). Den offentlige sektor som en arena for samskabelse. I M. K. Fogsgaard, & M. de Jongh (red.), *Ledelse og samskabelse i den offentlige sektor* (s. 30-61). Dansk Psykologisk Forlag.

Thomas, W. I. & Thomas, D. S. (1928). *The Child in America: Behavior Problems and Programs*. New York: Knopf.

Tuin I., Dolphijn, R. (2010): The transversality of new materialism, *Women: A cultural review*, 21(2), s.153-171. <https://doi.org/10.1080/09574042.2010.488377>

Tönnies, F. (2001). *Community and civil society* (J. Harris, Ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press. (Original work published 1887).

Vaujany, F., Leclercq-Vandelannoitte, A., Holt, R. (2020). *Communities Versus Platforms:*

The Paradox in the Body of the Collaborative Economy. *Journal of Management Inquiry*, Vol. 29(4) 450-467.

Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology* (Vol. 2). Berkeley: University of California Press. (Original work published 1921).

Weick K.E. (1969/79). *The Social Psychology of Organizing*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Weick, K.E. (2001). *Sensemaking in Organizations: Small Structures with Large Consequences*. In *Making Sense of the Organization*. Massachusetts: Blackwell Business.

Weick, K. E., Sutcliffe, K. M., & Obstfeld, D. (2005). *Organizing and the process of sensemaking.* *Organization Science*, 16(4), 409-421. <https://doi.org/10.1287/orsc.1050.0133>

Weick, K. E., Sutcliffe, K. M. (2007). *Managing the Unexpected Resilient Performance in an Age of Uncertainty*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Wiley, N. (1988). *The Micro-macro Problem in Social Theory.* *Sociological Theory*, 6(2): 254-261. <https://doi.org/10.2307/202119>